

Vraag 21

RESULTATEN

DATUM: 14 april 2014

info@pleegzorgpanel.nl

Praten over seksualiteit en intimiteit binnen pleegzorg

Er is afgelopen jaren veel aandacht geweest voor seksueel misbruik in de Nederlandse jeugdzorg. Uit onderzoek van de commissie Samson blijkt dat pleeggezinnen niet altijd een veilige plek zijn (geweest) voor pleegkinderen. Omdat seksualiteit en intimiteit onderdeel zijn van ieders leven en niet alleen belangrijk worden wanneer er sprake is van grensoverschrijdend gedrag hebben we ervoor gekozen om aandacht te schenken aan dit onderwerp. Het doel is om het onderlinge gesprek over dit onderwerp te bevorderen en concrete aanbevelingen te doen.

Terugblik

Een belangrijke conclusie uit de eerste vragenlijst was dat seksualiteit en intimiteit "gezonde" aandacht behoren te krijgen en zo min mogelijk vanuit een probleemkader benaderd moeten worden. Dat betekent dat omgangsregels en gedrag op het gebied van intimiteit en seksualiteit expliciet aandacht behoren te krijgen, zodat deze omgangsregels kunnen worden afgestemd op de specifieke behoeften van zowel het pleegkind als de andere leden van het pleeggezin.

De respondenten gaven aan dat de verantwoordelijkheid voor de seksuele opvoeding van het pleegkind, in het geval van langdurende pleegzorg, primair bij de pleegouders ligt. De professionals hebben de verantwoordelijkheid om de seksuele ontwikkeling op de agenda te zetten en deze bespreekbaar te maken.

Dit alles betekent dat er open gesproken moet kunnen worden over seksualiteit en intimiteit tussen de verschillende betrokkenen in het kader van de pleeggezinplaatsing.

Het verslag van de eerste vragenlijst vindt u via: <http://www.pleegzorgpanel.nl/resultaten/>

Over deze vragenlijst

In deze vragenlijst gaan we dieper in op het praten over seksualiteit en intimiteit in pleegzorg. De panelleden hebben gereageerd op een aantal stellingen en er zijn hen open vragen gesteld. Er is bijvoorbeeld gevraagd naar datgene wat voor hen zelf makkelijk of lastig bespreekbaar is rondom seksualiteit en intimiteit, of het gesprek erover beter kan en wat daarvoor nodig is. Er hebben dit keer 43 panelleden gereageerd: 3 (pleeg)jongeren, 17 professionals (waaronder 11 pleegzorgwerkers) en 23 pleegouders. Hun antwoorden zijn de basis van dit verslag.

Belangrijkste conclusies

- Ondanks het onderzoek en de aanbevelingen van de commissie Samson lijkt er nog geen vanzelfsprekende en structurele aandacht te zijn voor seksualiteit en intimiteit binnen pleegzorg, terwijl het niet voeren van gesprekken over deze onderwerpen kan bijdragen aan onveiligheid binnen een pleeggezin.
- Standaardiseren en/of verplichten van betrokkenen om over seksualiteit en intimiteit te praten kan gemakkelijk averechts werken. Het bevordert niet het onderlinge vertrouwen dat nodig is voor een open en informatief gesprek.
- Tijdens de voorbereiding van aspirant-pleegouders behoort er aandacht te zijn voor normen en waarden op het gebied van seksualiteit en intimiteit binnen het pleeggezin.
- Praten over seksualiteit en intimiteit met ouders en kinderen voorafgaand aan en tijdens een pleegzorgplaatsing kan een positief effect hebben op de plaatsing. Ouders weten beter waar zij aan toe zijn en pleegouders kunnen rekening houden met behoeften van ouders en kind.
- Seksualiteit en intimiteit binnen de pleegzorgplaatsing is een zeer breed thema waarop pleegouders en professionals (ook onderling) duidelijk andere ingangen hebben. De acceptatie van het bespreken van dit thema loopt sterk uiteen. Wat de ene pleegouder normaal vindt, gaat voor de ander veel te ver.

Waar hebben we het eigenlijk over?

Uit de reacties van de respondenten op de eerdere vragenlijst blijkt dat niet iedereen hetzelfde beeld heeft bij de begrippen seksualiteit en intimiteit. Daarom hebben we aan de respondenten gevraagd welke concrete onderwerpen zij meer of minder gemakkelijk kunnen bespreken of bespreekbaar kunnen maken. Dat levert een divers overzicht op. De onderwerpen die pleegouders en professionals noemen zijn apart weergegeven. De lijsten vullen elkaar aan. Zowel in onderwerpkeuze als in de manier waarop de onderwerpen worden omschreven zijn duidelijke verschillen te zien. De onderdelen die één of meerdere respondenten benoemd hebben als **moeilijk bespreekbaar** zijn **vetgedrukt**.

In het verdere verslag wordt onder het thema seksualiteit en intimiteit in principe alle onderwerpen verstaan die in de onderstaande lijsten worden genoemd.

Pleegouders benoemen de volgende onderwerpen:

- Wel of geen hulp bij toiletgang.
- Seksuele voorlichting.
  - 'Technisch' zoals voortplanting, lichamelijke ontwikkeling, gebruik van voorbehoedsmiddelen zoals condooms en de pil.

- **Seksualiteit pleegkind (masturbatie en seksuele handelingen met vriend, vriendin)**
- Normen en waarden zoals respect tussen jongens en meisjes, niet iets doen tegen de zin van de ander, ontoelaatbaarheid van seks tussen kinderen en volwassenen, leren dat zij zelf bepalen wie aan hun lijf mag komen.
- Lichamelijke hygiëne en verzorging in het gezin en daarbuiten (badkamerrituelen, wel of niet samen douchen of in bad, douchen op school en bij de sportclub).
- Verschil tussen vriendschap, verliefdheid, liefde en welke vormen van emoties en intimiteit (stoeien, knuffelen, zoenen) horen daar wel of niet bij.
- Eigen normen en waarden en privacy t.a.v. naaktheid in huis en daarbuiten (in het geval van naturisme).
- **Homoseksuele geaardheid.**
- **Omgang met kinderen die seksueel misbruikt zijn.**
- **Vertellen over onschuldige en gezellige intimiteiten tussen pleegouders en pleegkind aan de ouders van het pleegkind.**
- **Gedrag van de familieleden van het pleegkind, zeker indien er sprake is van (een vermoeden van) seksueel misbruik.**
- **De intimiteit van het pleegkind met de eigen (biologische) ouders.**

Professionals benoemen de volgende onderwerpen:

- Opvoedingstaak qua seksuele voorlichting zowel de 'technische' aspecten als de normen en waarden, seksuele geaardheid en eigen seksualiteit van pleegkind (vrijen met deur open of op slot, veilig vrijen, etc).
- Normen en waarden op het gebied van seksualiteit binnen het pleeggezin.
- Onderlinge verliefdheid van het pleegkind met een ander lid van het pleeggezin.
- Omgaan met opvallende seksuele uitingen van het pleegkind.
- Omgaan met een pleegkind dat (mogelijk) seksueel misbruikt is.
- Puberbehoeften en gedrag.
- Seks in de media (internet, films).
- Intimiteit tussen pleegkinderen en pleegouders; welke gevoelens horen hier bij, wat kan wel en wat kan niet, wat is de grens bij op schoot zitten, aanraken, in bad gaan, douchen, stoeien, knuffelen.
- Omgaan met gewoontes in pleeggezin t.a.v. blootlopen, afsluiten badkamerdeur etc. bij komst pleegkind.
- (Juiste) afstand bij persoonlijke verzorging en hygiëne.
- **Vermoeden van misbruik of grensoverschrijdend gedrag en zo nodig inschakelen van politie.**
- **Seksueel actief zijn van pleegkinderen.**
- **Niet acceptabel gedrag van eigen kinderen binnen het pleeggezin.**
- **Cultuurverschillen betreffende normen en waarden.**

Praten over seksualiteit en intimiteit tijdens de voorbereiding van een pleegzorgplaatsing

Het voorbereiden van pleegouders

In de eerdere vraag over seksualiteit en intimiteit werd er door respondenten op gewezen dat seksualiteit en intimiteit onderdeel uit zouden moeten maken van het voorbereidingstraject voor aspirant pleegouders. We hebben dit advies nu als vraag voorgelegd aan de respondenten. Zij zijn het er over eens dat er tijdens de voorbereiding van aspirant-pleegouders aandacht behoort te zijn voor normen en waarden op het gebied van seksualiteit en intimiteit binnen het pleeggezin.

Dit heeft meerdere redenen. Om te beginnen kan het helpen bij het matchen van kind en pleeggezin. Een te groot verschil in normen en waarden (op basis van geloof of gebruiken, bijv. naturisme) kan voor flinke spanning zorgen. Daarnaast behoren pleegouders, voordat zij besluiten of zij pleegouder willen worden, te beseffen dat seksualiteit en intimiteit normale en belangrijke onderwerpen zijn binnen het gezin, die aandacht zullen krijgen bij de begeleidingsgesprekken. Door vooraf aandacht te geven aan deze thema's, kunnen aspirant pleegouders hun eigen normen en waarden onderzoeken en merken zij of ze het lastig vinden om over deze onderwerpen met anderen te praten. Opvattingen over bijvoorbeeld homoseksualiteit, voorbehoedsmiddelen en over de invloed van religie en cultuur worden duidelijk. Een open houding en het gesprek kunnen voeren kunnen problemen voorkomen en is daarom van groot belang.

Ook is de aandacht tijdens de voorbereidende fase belangrijk om mensen er op te wijzen welke gevolgen het kan hebben wanneer zij een pleegkind in huis krijgen dat nare ervaringen heeft gehad of zelfs seksueel misbruikt is. Dit kan onverwachte gevolgen hebben voor de manier van leven waaraan men binnen het gezin gewend is.

Praten geeft openheid. En openheid kan een hoop pijn voorkomen. (oud pleegkind)

*Op die manier wordt er niet pas over seksualiteit gesproken wanneer er iets aan de hand is en ervaren pleegouders dat het onderwerp vanzelfsprekend bij het pleegouderschap hoort.
(beleidsmedewerker)*

De normen en waarden van het pleeggezin kunnen heel bedreigend zijn voor een pleegkind door zijn ervaringen. (pleegouder)

En als een open gesprek niet lukt . .

De helft van de respondenten vindt, dat wanneer aspirant-pleegouders niet open over seksualiteit willen of kunnen spreken tijdens de voorbereiding, dit een reden is om hen als pleegouder te weigeren. Hiermee wordt onderstreept hoe belangrijk men dit thema vindt. De andere helft van de respondenten (2/3 van de pleegouders en 1/3 van de professionals) vindt dit in principe geen reden om hen als pleegouder te weigeren.

Belangrijkste reden voor de milde opstelling lijkt te zijn dat seksualiteit en intimiteit geen zakelijke onderwerpen zijn, maar verbonden zijn met persoonlijke gevoelens en met "seks" en dat men daarom voor het praten over deze onderwerpen een vertrouwensrelatie nodig kan hebben. En zolang die er niet is,

kun je niet van iedereen verwachten dat zij "open" in gesprek zullen gaan over hun normen, waarden en gedrag op het gebied van seksualiteit en intimiteit. Het wil dan nog niet zeggen dat zij als pleegouders niet goed kunnen functioneren. In de toelichting geven veel respondenten aan dat het wat hen betreft uiteindelijk wel de bedoeling is dat pleegouders, in het belang van het pleegkind, leren om op een open manier te spreken over seksualiteit en intimiteit binnen de pleegzorgplaatsing.

Aspirant pleegouders missen misschien de ervaring om erover te praten. In dat geval moeten ze daarin begeleid worden. Respondenten geven aan dat het een taak is van de begeleiders om samen met de (aspirant) pleegouders te onderzoeken waarom een open gesprek voeren voor hen moeilijk is, zodat ingeschat kan worden of dat op termijn wel gaat lukken. Het is mogelijk dat hierbij eigen trauma's van pleegouders naar boven komen. De professional moet daar op voorbereid zijn en competent zijn om deze gesprekken te kunnen voeren.

Wanneer aspirant pleegouders het in eerste instantie moeilijk vinden om open over seksualiteit te praten, hoeft dit niet altijd direct te betekenen dat ze niet geaccepteerd worden als pleegouder. Wel belangrijk (cruciaal) is of zij open staan en in staat zijn om het belang van openheid omtrent seksualiteit te begrijpen en of zij mee werken/ begeleidbaar zijn hierin om dit op een goede manier in het contact met hun (pleeg)kinderen vorm te geven. (GZ psycholoog)

Praten met ouders en pleegkinderen

Een andere manier om in de voorbereiding van een pleegzorgplaatsing aandacht te schenken aan seksualiteit en intimiteit is door er met ouders en kinderen zelf over te praten, voordat de plaatsing een feit is. Een meerderheid van de respondenten vindt dit een goed idee.

Door er met ouders over te praten wordt het voor hen inzichtelijk op welke manier pleegouders omgaan met hun kind. Het helpt om bij ouders realistische verwachtingen te wekken over wat er in het pleeggezin wel en niet gebeurt rondom het kind, bijvoorbeeld dat het in een pleeggezin gewoon kan zijn dat de pleegvader zijn jonge pleegkinderen in bad doet en verzorgt.

Voor pleegouders is het belangrijk te weten welke gewoonten er zijn in het oorspronkelijke gezin zodat zij daarmee rekening kunnen houden. Dit komt ten goede aan het gevoel van veiligheid van pleegkinderen. Een goede beeldvorming is de basis voor samenwerking.

Respondenten geven aan dat het praten met kinderen over seksualiteit en intimiteit afhankelijk is van de situatie en hun leeftijd. Met pubers bespreek je andere zaken dan met jonge kinderen, als je het er al over hebt met jonge kinderen.

Niet alle respondenten vinden het een goed idee om voorafgaand aan een plaatsing met ouders en kinderen te praten over seksualiteit en intimiteit. Zij vinden het een brug te ver of gewoon niet nodig: "Een pleeggezin plaatsing is al spannend genoeg.", "Alleen als er indicaties zijn."

Praten over seksualiteit en intimiteit tijdens de pleegzorgplaatsing

Wanneer de pleegzorgplaatsing een feit is, blijft het onderwerp seksualiteit en intimiteit een belangrijk onderwerp, maar, zo blijkt uit de antwoorden van de respondenten, praten over seksualiteit en intimiteit

is voor veel pleegouders niet vanzelfsprekend. Het ligt vaak gevoelig en er is voor veel pleegouders, net als bij aspirant-pleegouders, een sfeer van vertrouwen nodig om de onderwerpen die betrekking hebben op seksualiteit en intimiteit te kunnen bespreken. Pleegouders kunnen het als spannend, gênant en zelfs als grensoverschrijdend ervaren. Het lijkt er op dat praten over seksualiteit en intimiteit vaak niet gebeurt wanneer er geen vertrouwensrelatie en/of geen duidelijke aanleiding is om de onderwerpen te bespreken. Deze terughoudende opstelling kan liggen bij pleegouders en/of bij de pleegzorgwerker. Respondenten waarschuwen echter ook hier dat, juist als het moeilijk is, het wel belangrijk is dat het gebeurt. Wanneer het voor een pleegouder moeilijk is om te praten over seksualiteit en intimiteit, vraagt dit om een respectvolle houding van de professional, die duidelijk moet kunnen maken waarom het open gesprek hierover zo belangrijk is, net als de openheid over veel andere onderwerpen. Dit vraagt specifieke deskundigheid en kennis van zake van de pleegzorgmedewerker. Genoemd worden: rust, onbevangenheid en een goede gesprekstechniek (dóór kunnen vragen). Het is duidelijk dat er veel verschillen zijn tussen pleegouders: de één vindt het noodzakelijk en normaal dat er open gesproken wordt over seksualiteit en intimiteit en de ander vindt dat er alleen aandacht nodig is wanneer de situatie er om vraagt.

Als het een probleem is, lijkt me het geen veilig pleeggezin. Ik zou niet weten waarom je er niet open over zou spreken. Ik denk dat het moet. (pleegouder)

Nee en dat is in onze concrete situatie ook niet nodig, want er zijn geen indicaties die het noodzakelijk maken. (pleegouder)

Wanneer komt het onderwerp op de agenda en met wie wordt het besproken

Het blijkt voor veel respondenten niet vanzelfsprekend dat het thema seksualiteit en intimiteit wordt besproken met alle betrokkenen. Bij bijna de helft van de respondenten gebeurt dat helemaal niet. Bij 15% van de respondenten gebeurt dat wel (binnen het kader van een veiligheidscheck, Signs of Safety, risicotaxatie). Bij 30% gebeurt dat soms wel en soms niet. De algemene tendens is dat men vindt dat, m.b.t. praten met alle belangrijk betrokkenen over seksualiteit en intimiteit binnen de pleegzorgplaatsing, geen strakke regulering aangebracht moet worden. Voorschriften m.b.t. frequentie kunnen juist de illusie van schijnveiligheid oproepen.

Trend is dat dit te zot en te bot ter sprake moet worden gebracht, waarbij op de kwaliteit van de vragen veel valt aan te merken. De wezenlijke discussie wordt niet gevoerd. (pleegouder)

Als het voor pleegouders voelt als VERPLICHT praten, dan is er iets verkeerd, zelfs als dat maar eens in het jaar is. Bovendien worden er nuances aangebracht bij de momenten waarop erover gesproken wordt, bijvoorbeeld wel tijdens een voortgangsbespreking van de hulpverlening, maar niet zomaar tussendoor. Veel respondenten geven aan dat het bespreken met alle betrokkenen niet nodig is, onder meer omdat het zo'n precair onderwerp is. Bespreken tussen pleegzorgwerker en pleegouder is dan voldoende. Ook hier speelt de leeftijd van het pleegkind een belangrijke rol.

Ligt aan de situatie. Als blijkt dat dit onderwerp moeizaam is of voor problemen zorgt wel. Als dit een onderwerp is waar geen taboes over zijn en geen problemen mee zijn, dan niet. Is aan de begeleider om dit in te schatten. (pleegzorgwerker)

Als dat een onderwerp moet blijven is mijn vraag hoe veilig de plaatsing is. (pleegzorgwerker)

De pleegouders moeten het gesprek aan met de kinderen. Eventueel een beetje met de pleegzorgbegeleider, maar niet met de voogd of de biologische ouders. (pleegouder)

Wat heeft wie extra nodig?

Aan de respondenten is gevraagd wie wat extra nodig heeft om met elkaar op een goede manier te kunnen praten over seksualiteit en intimiteit binnen de pleegzorgplaatsing. Ook hier zijn weer veel verschillende meningen. Enkele respondenten vinden dat het gebruik van het gezonde verstand volstaat. Extra kennis is niet nodig. Andere respondenten vinden dat men juist wel extra geschoold moet worden in dit moeilijke thema. Professionals geven vaker dan pleegouders aan dat bijscholing belangrijk is.

Kennis van soa's, kennis van taboes op seksueel gebied, kennis van de eigen seksualiteit, kennis van seksueel misbruik. (pleegzorgwerker)

Pleegzorgwerkers moeten geschoold worden in de seksuele ontwikkeling van kinderen. Ook is het belangrijk om andere thema's, zoals gehechtheid (afstand-nabijheid) en trauma up-to-date te houden. Ik ben ook van mening dat het goed is als alle pleegouders thema-avonden/trainingen bijwonen op dit gebied. Wanneer kinderen afwijkend gedrag (gaan) vertonen, kan het mogelijk zijn om hulpverlening in te schakelen. (pleegzorgwerker)

Naast kennis is met name de competentie van pleegzorgwerkers om het gesprek te kunnen voeren van belang. Kunnen zij een sfeer creëren waarin het gesprek gevoerd kan worden? Kunnen ze doorvragen als dat nodig is? In de samenwerking zijn vertrouwen, tijd en geduld sleutelwoorden voor een goede basis om tot een gesprek te komen over seksualiteit. Daarnaast is aandacht binnen de pleegzorgorganisaties belangrijk, zodat het onderwerp (vaker) aandacht krijgt.

Pleegouders die te maken krijgen met pleegkinderen die (vermoedelijk) seksueel zijn misbruikt behoren extra ondersteuning en voldoende informatie te krijgen. Dat geldt ook als men specifieke vragen heeft over seksueel gedrag van pleegkinderen.

Conclusie

Intimiteit en seksualiteit komen op verschillende niveaus ter sprake binnen de pleegzorg. Het is een onderdeel van het leven binnen het pleeggezin en de opvoeding door de pleegouders. Als zodanig kan en moet het een onderwerp zijn in de gesprekken binnen het pleeggezin. Daarnaast is het in meer of mindere mate onderwerp in de begeleidingsgesprekken en gesprekken met andere betrokkenen.

Na twee vragenrondes over seksualiteit en intimiteit aan de leden van het panel, blijft het lastig om een goed beeld te krijgen over het onderwerp. Dit lijkt te maken te hebben met de aard van dit onderwerp: seksualiteit en intimiteit lijken zich lastig te verstaan met een open gesprek daarover met betrokkenen die verder af staan van het (pleeg)gezin. Pleegouders, ouders (al komen zij bij de antwoorden slechts minimaal in beeld) en pleegkind hebben een andere positie op dit gebied dan de professionals. Hun

privacy wordt opengebroken, terwijl dat voor de professionals niet aan de orde is. Mede daarom zien we dat juist van de professionals meer vaardigheden gevraagd worden om deze kwetsbare en intieme onderwerpen in een gesprek boven tafel te krijgen.

De respondenten onderschrijven het belang om op een open manier in gesprek te gaan over deze thema's. Dat is belangrijk om bij te dragen aan een veilige omgeving voor en ontwikkeling van pleegkinderen, maar ook om pleegouders bewust te maken van de gevolgen van de komst van een kind met andere en mogelijk traumatische ervaringen. Vervolgens lijkt het er echter op dat er in de pleegzorgpraktijk relatief weinig over gesproken wordt. Hiervoor worden twee belangrijke redenen aangedragen: het is niet altijd nodig en het is lastig voor pleegouders. Met name de laatste wordt vaak genoemd. Hierin verschilt het thema van andere thema's als voeding, school, geld, hobby's en ga zo maar door. Het lijkt er op dat de preventieve werking van het open voeren van het gesprek hierbij uit het oog wordt verloren. Het is legitiem om ons daar zorgen over te maken.

Aanbevelingen

1. Inventariseer met elkaar welke onderwerpen vallen onder seksualiteit en intimiteit zodat duidelijk wordt waarover je met elkaar in gesprek wilt gaan. De lijst van onderwerpen die vallen onder seksualiteit en intimiteit is groot en divers. Het heeft zowel te maken met alledaagse hygiëne als met (persoonlijke) beleving van seksualiteit als met (mogelijk) traumatische ervaringen van betrokkenen. Het benoemen van de verschillende onderwerpen geeft houvast. Pleegouders, ouders, kinderen en professionals kijken vanuit een eigen perspectief naar het onderwerp. Vandaar dat afstemming met alle betrokkenen van belang is.
2. Geef tijdens het voorbereidingstraject voor pleegouders het onderwerp seksualiteit en intimiteit duidelijke aandacht; juist omdat het een lastig onderwerp is voor sommige mensen. Ga in gesprek met (aspirant) pleegouders die moeite hebben om dit onderwerp op een open manier te bespreken. Probeer op een respectvolle manier te achterhalen waar de moeite vandaan komt en licht duidelijk toe dat open praten over deze onderwerpen in het belang is van het kind. Wanneer de onderwerpen seksualiteit en intimiteit taboe blijven, dan is pleegzorg voor deze aspirant-pleegouders geen optie. Wanneer het gaat om een reeds bestaande (netwerk)plaatsing moet kritisch gekeken worden met welke aandachtspunten de plaatsing voortgezet kan worden.
3. Bespreek de thema's met ouders en kinderen voordat een plaatsing begint. Door er met ouders over te praten, wordt het voor hen inzichtelijk welke gewoonten er zijn in het pleeggezin. Het helpt om realistische verwachtingen te wekken over wat er in het pleeggezin wel of niet gebeurt rondom het kind. Voor pleegouders is het belangrijk te weten welke gewoonten er zijn in het oorspronkelijke gezin, zodat zij daarmee rekening kunnen houden. De manier waarop met kinderen wordt gesproken en welke onderwerpen worden besproken is vanzelfsprekend afhankelijk van hun ontwikkeling en ontwikkelingsleeftijd.

4. Bespreek tijdens de plaatsing de thema's seksualiteit en intimiteit regelmatig (het zijn immers brede gebieden die onderdeel zijn van de leefwereld en ontwikkeling van het pleegkind). Het is belangrijk dat het gesprek niet alleen binnen het gezin gevoerd wordt of tussen pleegouders en hun begeleider. Juist de afstemming met de andere betrokkenen maakt dat ieder bij kan dragen aan een veilige situatie die door ieder wordt ondersteund en waarin men elkaar kan ondersteunen.

5. Zowel voor pleegouders als voor professionals is het belangrijk dat zij kennis hebben van de seksuele ontwikkeling van kinderen en waar zij rekening mee moeten houden als er sprake is van traumatische gebeurtenissen op seksueel gebied. Daarnaast moeten professionals in staat zijn om zonder gêne en op een laagdrempelige manier te spreken over de genoemde onderwerpen. Bijscholing voor zowel professionals als pleegouders is aan te raden.

April 2013

Team Landelijk Pleegzorg Panel